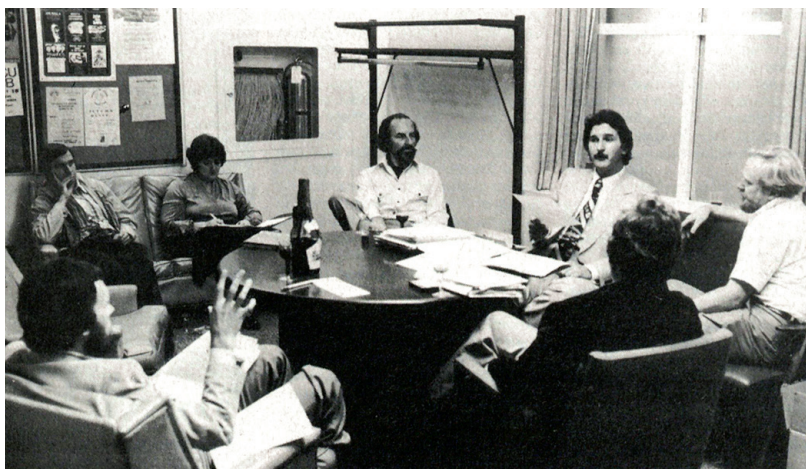

ÚSTR zveřejnil kompletní elektronickou verzi časopisu Západ

Mezi nejznámější exilové časopisy, které vycházely v období komunistického režimu, patřil dvouměsíčník *Západ*. Jeho první číslo vyšlo v roce 1979 v Kanadě. Redakce připravila celkem 86 řádných čísel a jedno anglické (v roce 1982). Ústav pro studium totalitních režimů nyní na svých webových stránkách zveřejnil jejich elektronickou verzi (celkem přes 3300 stran). K dispozici je také index vydaných článků a příspěvatelů z let 1979–1984.

Šéfredaktor *Západu* Miloš Šuchma, který digitalizaci inicioval, přiblížil při této příležitosti jeho osudy: *Časopis se již po několika číslech těšil velké přízni čtenářů a byl postupně poslán do padesátky zemí. V omezené míře se dostával i do Československa, kde byli jeho čtenáři především disidenti. První číslo Západu, které vyšlo v květnu 1979, jsme díky manželům Škvoreckým rozeslali podle seznamu předplatitelů jejich nakladatelství '68 Publishers. V redakční radě jsem spolupracoval s Jiřím Fabšicem, Evou Límanovou-Passerovou, Stanislavem Reinišem, Josefem Škvoreckým, Václavem Táborským, Janem Uhdem, Otou Ulčem a dalšími přáteli. Do časopisu psali nejlepší dopisovatelé v exilu, mnozí z nich bohužel již nežijí. Poslední číslo připravila exilová redakční rada v roce*

Původní redakční rada časopisu *Západ*. Zleva Jan Uhd, Milada Reinišová, Václav Táborský, Miloš Šuchma, Stanislav Reiniš, Josef Škvorecký a Jiří Fabšic. Na fotografii chybí Eva Límanová-Passerová a Ota Ulč.
Foto: archiv ÚSTR

1991. Poté byly pokusy vydávat časopis se spolupracovníky, tiskem a distribucí v Československu, neobešlo se to ale bez problémů. A tak jako poslední vyšlo páté číslo v roce 1993.

Časopis *Západ* digitalizovali pracovníci Odboru informatiky a digitalizace ÚSTR v rámci společného projektu s Odborem zkoumání totalitních režimů ÚSTR. Na projektu se podílela také knihovna Libri prohibiti, která vlastní

kompletní soubor tohoto periodika. Jedná se již o třetí exilový časopis, který ÚSTR digitalizoval a zveřejnil. Pro zájemce jsou již na jeho webové stránce dostupná i periodika *Čechoslovák v zahraničí* (1949–1968) a *Listy* (1970–1989). Nedávno byla na internetu publikována rovněž elektronická verze archivu české redakce *Rádia Vatikán* (1950–1992).

Petr Blažek, Peter Rendek

Obálky prvního a posledního čísla časopisu a speciální vydání v angličtině

Foto: archiv redakce

Odpust, ale nezapomeň

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy připravila cyklus přednášek o heydrichiádě

V zimním semestru 2013/2014 probíhal na PedF UK přednáškový cyklus s názvem *Heydrichiáda... odpust, ale nezapomeň*. Připravila ho Katedra dějin a didaktiky dějepisu pod garancí jejího vedoucího Jiřího Hnilici a byl určen pedagogům základních a středních škol i široké veřejnosti. Ve dvanácti tematických blocích se střídali bez nároku na honorář znalci oboru historie i pamětníci, kteří ve svých přednáškách obsáhli počátky odboje v Protektorátu Čechy a Morava, činnost zahraničních armádních jednotek, paradesantních jednotek, četnictva, ale i lidské osudy, ať už hrdinů nebo tyranů a zrádců.

Cyklus zahájil Karel Straka z Vojenského historického ústavu referátem o formování domácího odboje po podpisu mnichovské dohody a vytvoření Protektorátu Čechy a Morava. Na něj navázal badatel nrap. Jiří Košař, který se po léta věnuje odbojové skupině Balabán, Mašín, Morávek, mapování činnosti německé zpravodajské služby a agentu A-54 Paulu Thümmelovi. Jeho příspěvek o principech fungování československé zpravodajské služby, zejména 2. oddělení Hlavního štábu MNO, o aktivitách německé zpravodajské služby Abwehr během zvýšeného ohrožení Československa ze strany Německa a o německém potlačovacím aparátu byl doplněn fotodokumentací.

Následnou přednášku připravila Jaroslava Milotová. Seznámila posluchače s důvody a důsledky krize okupační politiky v Protektorátu Čechy a Morava v létě 1941, s okolnostmi jmenování R. Heydricha do funkce zastupujícího říšského protektora, s reorganizací okupační a autonomní správy Protektorátu a s prioritami okupační politiky po ztroskotání strategie bleskové války. Dále přiblížila Heydrichovu koncepci „konečného řešení židovské otázky“ na území Protektorátu a jeho vizi řešení „české otázky“. Na závěr se dotkla i propagandistické manipulace používané nacistickou třetí říší.

Třetí přednáška byla zcela unikátní. Kpt. Radek Galaš, vedoucí správy sbírek Muzea Policie ČR, představil

powerpointovou prezentaci vývoje stejnokroje a symboliky včetně výzbroje bezpečnostních sborů v letech 1939–1945 a vlivu německé okupační správy na ně. V souvislosti s tím zachytil i organizační přeměnu policie, četnictva, požární policie a obecní policie v jednotný sbor – uniformovanou protektorátní policii. Přednáška byla bohatě doplněna dobovými filmovými a fotografickými materiály.

V další části se Jindřich Marek z Vojenského historického ústavu věnoval paradesantním výsadbám jako poslednímu možnému efektivnímu prostředku dopravy do okupované vlasti a zdokumentoval československé zkušenosti s parašutismem v letech 1918–1940, výcvik československých vojáků ve Velké Británii a jeho specifika, která porovnal se sovětskou a americkou praxí. Podrobně se věnoval výběru vhodných adeptů a nevyhnul se ani osudným chybám a úspěchům. Zhodnotil i plány na tvorbu speciálních jednotek a vyzdvihl zajímavé kladné, ale i záporné vlastnosti osobností v řadách parašutistů.

Přednáška soukromého badatele Libora Pařízka seznámila účastníky s podstatnými aspekty prvních paravýsadek vyslaných do Protektorátu. Velká část prezentace byla věnována vysazení paradesantů Anthropoid a Silver A, které zásadním způsobem zasáhly do válečného dění.

Další, tematicky navazující přednáška byla rozdělena do tří bloků. Nejprve ve svém výkladu pokračoval Libor Pařízek, který se vrátil k výcviku paradesantních jednotek v Anglii, jejich výběru do konkrétních misí a na základě fotodokumentace doplnil informace o příletu desantu Anthropoid (Josef Gabčík, Jan Kubiš) do Protektorátu. V druhém bloku vystoupil badatel Vlastislav Janík, který zmapoval síť spolupracovníků z řad domácího odboje a věnoval se jejich dalším osudům. V posledním bloku se Jaroslav Čvančara, známý historik a autor mnoha úspěšných publikací k danému tématu, zastavil u konkrétních momentů samotného atentátu, představil nově

teorie a poznatky, které vyplynuly z jeho mnohaleté badatelské činnosti, posluchačům zapůjčil zbraň Sten Gun, podobnou té, která byla nalezena na místě atentátu, i maketu bomby vržené na vůz Reinharda Heydricha. Právě tento automobil se stal dalším ze zlomových objevů Jaroslava Čvančary. Poutavé osvětlování okolností jeho nálezu s jednotlivými důkazními prvky se stalo předmětem dalších diskusí.

V pořadí devátým přednášejícím byl plk. Eduard Stehlík. Své vystoupení zahájil prezentací historie Lidic. Posléze pohovořil o událostech souvisejících s dopisem Václava Říhy Anně Marusczákové, které rozpoutaly lidickou tragédii. Líčení selekce a popravy lidických mužů, transportu žen a dětí do kladenského gymnázia a jejich dalšího osudu doplnil dobovými fotografiemi.

Ve smutném duchu se nesla i přednáška Jarmily Doležalové ml., badatelky specializující se na historii Ležáků, události s nimi související a odbojovou skupinu PVVZ na Pardubicku. J. Doležalová je dcerou Jarmily Štulíkové, která přežila vyhlazení této obce. Prostřednictvím fotodokumentace i krátkých videozáznamů výpovědi pamětníků seznámila s odbojem v Ležákách, jeho dopadem na tuto obec (likvidace nejen mužů, ale i žen, mnohdy těhotných), s osudem ležáckých dětí a s nejnovějšími poznatky o jejich pobytu v Lodži a Chelmu, ale také s životními peripetemií jedné z přeživších, své matky.

Přednáška Vojtěch Kyncla z Historického ústavu Akademie věd pojednala o popravištích třetí říše, další představila svatobořické děti, kterým nacisté povraždili rodiče odplatou za spolupráci s parašutisty, v poslední, jedenácté přednášce jsme si připomněli filmová a literární díla, která zachycují období heydrichiády a děje bezprostředně následující.

Přednáškový cyklus zakončilo lednové setkání, na němž jsme se pokusili získané poznatky shrnout. Další cyklus přednášek připravujeme na zimní semestr 2014/2015. Tématem budou události roku 1968.

Lenka Švecová-Zborníková